

Konec kapitalismu?

K rozhovoru Evy Bobůrkové s Jakubem Rákosníkem
(Vesmír 101, leden 2022)

Když poslouchám v médiích pořady týkající se dob před rokem 1989, zdá se mi to značně zjednodušené a neobjektivní. Redaktoři zřejmě musí dbát na to, aby nevylíčili minulost příliš na růžovo; vždy musí následovat komentář, že to bylo v době totality zlé a nyní přece žijeme v demokracii! Neobjektivní referování ovšem narušuje důvěru posluchačů či diváků a „pravdu“ hledají na sítích.

Jako student jsem se (v letech 1963-1967) zúčastnil několika mezinárodních „budovatelských“ táborů (MBT), u nás i v cizině – Švédsku a západním Německu (BRD). Byli tam mladí lidé z různých zemí a mluvilo se převážně anglicky. Na prvním táboře (1963, na Slapech) byli dokonce 2 účastníci ze Sovětského svazu. Ti ovšem anglicky neuměli, muselo se jim tlumočit – toho jsem se docela rád chopil. Jinak byli (kromě našich studentů) účastníci vesměs ze Západu.

Pracovali a bavili jsme se společně a nikdy jsem neměl pocit, že přicházím z totalitního státu. Naše republika tehdy procházela společenským kvasem a měli jsme svým kolegům leccos nabídnout. Byla to doba Semaforu a Nové filmové vlny, „zlatá šedesátá léta“. Byli jsme „země kultury“ a také vyspělá průmyslová země. V Rožnově pod Radhoštěm se již vyráběly první čipy integrovaných obvodů. Politika ustupovala stranou. Byli jsme hrdí patrioti, po kapitalismu nikdo netoužil; někteří/ré si na táboře našli/y životní partnery.

Zlom nastal po sovětské okupaci a následné „normalizaci“ po nástupu Gustava Husáka do čela strany¹. Normalizace zlomila mnoha lidem páteř a ti, kteří se nepodvolili, byli z vedoucích míst odsunuti. Zažil jsem prověrky jako vývojový pracovník v Tesle Rožnov. Na otázku, zda souhlasím s invazí, jsem neodpověděl, ale oni to pochopili tak, že souhlasím. Později mi dali podepsat protokol a já jsem ho podepsal. Z pocitu viny jsem se už nikdy nezúčastnil voleb...

Na Slovensku (kam jsem se v roce 1978 uchýlil) to bylo trošku jinak: Slováci normalizaci „šidili“, politika se tam nebrala vážně a lidé se nebáli mluvit o čemkoli. V listopadu 1989 mnozí nechápali, co ti „Čehúni“ vlastně chtějí; o *demokracii* se jim ani nesnilo. Říkali, že Havel udělal puč spolu se Státní bezpečností. Postupně se začali projevat slovenští *narodniari*. Šířily se zvěsti, že Češi Slováckům po léta ubližovali, že museli žít *líné české prasa*. Na rozdělení státu mohla mít vliv i sovětská tajná služba – objevovaly se letáky silně připomínající tiskoviny rozšiřované okupační armádou po invazi v srpnu 1968.

Normalizace umožnila kariéru lidem nevalného charakteru, mnohdy s psychopatickými sklony. Ti pak využili příležitosti zbohatnout po roce 1990 během privatizace, a vytvořili základ třídy oligarchů, kteří se pak chopili moci i v politice; o demokracii si můžeme jen nechat zdát.

V Davli, 6.ledna 2022

Ing. Jan Matys

www.technologie-kvalita.cz/honza

1 Později se stal též prezidentem